

ՀՀ ԳԻՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ԱԶԳԱՅԻՆ ԱԿԱԴԵՄԻԱ
ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏ

ԱՆԻ ԱԻԵՏԻՍԻ ՖԻՇԵԼԿՁԵԱՆ

ՍՈՒՐԻՈՅ ՀԱՅ ՀԱՄԱՅՆՔԻ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

1946 - 1970 թթ.

ԵՐԵՒԱՆ 2018

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ
ԳԻՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ԱԶԳԱՅԻՆ ԱԿԱԴԵՄԻԱ
ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏ

ԱՆԻ ԱՌԵՏԻՍԻ ՖԻՇԵՆԿՃԵԱՆ
(ՖՉՆԿՁԵԱՆ)

ՍՈՒՐԻՈՅ
ՀԱՅ ՀԱՄԱՅՆՔԻ
ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

1946-1970 թթ.

Մ 3 2

ԵՐԵՎԱՆ
Հեղինակային չրատարակություն
2018

ՀՏԴ 93/94
ԳՄԴ 63.3
Ֆ 591

Կը տպագրուի ՀՀ ԳԱԱ Պատմութեան ինստիտուտի
գիտական խորհուրդի որոշումով

Պատասխանատու խմբագիր՝
պատմական գիտութիւններու թեկնածու, փրոֆէսոր

Պետրոս Յովհաննէսի Յովհաննիսեան

խմբագիր՝ պատմական գիտութիւններու դոկտոր
Ռուբէն Օնիկի Սահակեան

Գրախօս՝ բանասիրական գիտութիւններու թեկնածու
Արծվի Հենրիկի Բախչինեան

Ֆիշենկճեան /Ֆչնկջեան/ Անի

Ֆ 591 «Սուրիոյ հայ համայնքի պատմութիւնը (1946-1970 թթ.)», Ա. Ֆիշենկճեան.- Եր.:
Հեղ. հրատ., 2018- 344 էջ (37 նկար, 6 փաստաթուղթ, 2 քարտէս):

Մենագրութիւնը նուիրուած է Սուրիոյ անկախացումէն ետք, 1946-1970 թթ., ինկած
ժամանակաշրջանի հայ համայնքի պատմութեան: 1946-1970 թթ. ընդգրկող
ժամանակահատուածը Սուրիոյ Արաբական Հանրապետութեան նոր պատմութեան
ամենախնդրահարոյց, ամենահանգուցային շրջաններէն է, եւ տուեալ թուականներու
Սուրիոյ հայ համայնքի պատմութեան ուսումնասիրութիւնը ունի գիտական,
քաղաքական մեծ կարեւորութիւն եւ այժմեականութիւն:

Գիրքին մէջ կը ներկայացուին 1946-էն ետք Սուրիոյ պետական կառոյցներու նոր
գործառոյթներու ձեւաւորման նախադրեալները, պետական նոր վարչակարգի
ձեւաւորումը, պետական սահմանափակումները, Սուրիոյ ժողովուրդի ազգային
ազատագրական համաարաբական պայքարը եւ Սուրիոյ հայ համայնքի ազդեցիկ
դերը՝ տուեալ երկրի հասարակական-քաղաքական, տնտեսական, կրթամշակութային
կեանքէն ներս:

Մենագրութիւնը նախատեսուած է պատմաբաններու եւ ընթերցող լայն հասարակութեան համար:

ՀՏԴ 93/94
ԳՄԴ 63.3

Կը նուիրեմ հօրս՝
Աւետիս Ֆիշենկճեանի յիշատակին

Խորին շնորհակալութիւն կը յայտնենք
տիկին Տերմինէ Պարսումեանին եւ զաւակներուն
իրենց նիւթական օժանդակութեան
ի յիշատակ ամուսնոյն եւ հօր՝
Ներսէս Պարսումեանի

Լոյս կը տեսնէ Պարսումեան եւ Ֆիշենկճեան
ընտանիքներու միջոցներով

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐԱԾՈՒԹԻՒՆ	7
ԱՌԱՋԻՆ ԳԼՈՒԽ	
ՍՈՒՐԻԱԶԱՅՈՒԹԻՒՆԸ Բ. ԱՇԽԱՐՀԱՄԱՐՏԻ ՆԱԽՕՐԵԱԿԻՆ	27
ա. ՍՈՒՐԻԱԶԱՅ ՀԱՄԱՅՆՔԸ Բ. ԱՇԽԱՐՀԱՄԱՐՏԻ ՆԱԽՕՐԵԱԿԻՆ.....	27
բ. Բ. ԱՇԽԱՐՀԱՄԱՐՏԸ ԵՒ ՍՈՒՐԻՈՅ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ ՄՂՈՒՈՂ ՊԱՅՔԱՐԻ ԱԻԱՐՏԸ	37
գ. ՀԱՅԵՐԸ ՍՈՒՐԻԱԿԱՆ ԲԱՆԱԿԻՆ ՄԷՋ	46
դ. ՀԱՄԱՅՆՔԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔ	50
ե. ՍՈՒՐԻՈՅ ՀԱՅՈՑ ԹԵՄԵՐՆ ՈՒ ՅԱՐԱՆՈՒԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ	60

ԵՐԿՐՈՐԴ ԳԼՈՒԽ

ՍՈՒՐԻԱԶԱՅԵՐԸ ԵՐԿՐԻ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵՆԷՆ ԵՏՔ

(1946-1970 թթ.)	79
ա. ԱՆԿԱԽԱՅԱԾ ՍՈՒՐԻԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՅԵՂԱՇՐՋՈՒՄՆԵՐՈՒ ԵՒ ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ՄԵՆԱՏԻՐՈՒԹԵԱՆՇՐՋԱՆԻՆ, ՍՈՒՐԻԱԶԱՅՈՒԹԻՒՆԸ ԱՆԿԱԽԱՅՈՒՄԻ ՏԱՐԻՆԵՐՈՒՆ (1946-1958 թթ.)	79
բ. ՍՈՒՐԻԱԶԱՅՈՒԹԻՒՆԸ 1958-1965 թթ.	98
գ. ՍՈՒՐԻԱԶԱՅՈՒԹԻՒՆԸ ԵՐԿՐԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՆՈՐ ՀԱՄԱԿԱՐԳԻ ԶԵԻԱԽՈՐՄԱՆ ՇԵՄԻՆ՝ 1965-1970 թթ.	107
դ. ՀԱՅ ԱԶԳԱՅԻՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԻՒՆԸ	110
ե. ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ-ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԸ ԵՒ ԱՐՉԵՍՏԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆԸ	118
զ. ՍՈՒՐԻԱ-ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ ՏՆՏԵՍԱ-ԱՐԴԻՒՆԱԲԵՐԱԿԱՆ ՅԱՐԱԲԵՐՈՒԹԵԱՆՑ ԱՄՐԱՊՆԴՈՒՄՆ ՈՒ ՍՈՒՐԻԱ-ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԿԱՊԵՐՈՒ ՀԱՍՏԱՏՈՒՄԸ	133

ԵՐՐՈՐԴ ԳԼՈՒԽ

ՍՈՒՐԻԱԶԱՅԵՐՈՒ ՀԱՅՐԵՆԱԴԱՐՁՈՒԹԻՒՆԸ 1946-1970 թթ.	141
ա. ՀԱՅՐԵՆԱԴԱՐՁՈՒԹԻՒՆԸ 1946-1948 ԹՈՒԱԿԱՆՆԵՐՈՒՆ	141
բ. ՀԱՅՐԵՆԱԴԱՐՁՈՒԹԻՒՆ 1962-1970 թթ.	170

գ. ՀԱՅՐԵՆԱԴԱՐՁՆԵՐՈՒՆ ՆՊԱՍՏԸ ՀԱՅՐԵՆԻՔԻՆ	178
ՉՈՐՐՈՐԴ ԳԼՈՒԽ	
ՍՈՒՐԻԱԶԱՅ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔ	183
ա. ԴՊՐՈՑՆԵՐ (ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱՐԶ)	183
բ. ԿԻՐԱԿՆՕՐԵԱՅ ԴՊՐՈՑ	224
գ. ԿԻՐԱԿՆՕՐԵԱՅ ԴՊՐՈՑԻ ԽՈՐՀՈՒՐԴԻ ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԻՒՆԸ 1945-1950 թթ.	230
դ. ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ	233
ե. ԳՐԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ	241
զ. ՍՈՒՐԻԱԶԱՅ ՄԱՄՈՒԼ	248
է. ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ	259
ը. ԲԱՐԵՍԻՐԱԿԱՆ, ՄԱՐԶԱԿԱՆ, ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆՆԵՐ	261
1. ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄԻՈՒԹԻՒՆ (ՀԲԸՄ)	261
2. ՍՈՒՐԻԱԶԱՅ ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ԽԱՉ (ՍՕԽ)	265
3. ՀԱԼԷՊԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ՊԱՏՍՊԱՐԱՆԸ ԵՒ ՔԵՍԱՊԻ ԿԱԶԴՈՒՐՄԱՆ ԿԱՅԱՆԸ	277
4. ՀԱՅ ՄԱՐՄՆԱԿՐԹԱԿԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄԻՈՒԹԻՒՆ (ՀՄԸՄ)	278
5. ՀԱՅ ՄԱՐՄՆԱՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ (ՀՄՍ)	284
6. ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՀԱՅ ԿՐԹԱԿԱՆ ԵՒ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ (ՀՀԿՄԸ)	285
7. ՀԱՅ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՅ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ (ՀԵԸ)	279
8. ՆՈՐՍԵՐՈՒՆԴ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ (ՆՍՄՄ)	292
9. ԱԶԳԱՅԻՆ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ (ԱՄՄ)	292
10. ՈՒՐՋԱՅԻ ԿԵՐԱԾՆՈՒՆԴ ՄԻՈՒԹԻՒՆ	293
թ. ՀԱՅՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ ԵՒ ՅԱՐԱՆՈՒԱՆԱԿԱՆ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆՆԵՐ	294
.....	299
ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹԻՒՆ	304
ՅԱԻԵԼՈՒԱԾ	
ՕԳՏԱԳՈՐԾՈՒԱԾ ՍԿԶԲՆԱՂԲԻՒՐՆԵՐՈՒ ԵՒ	306
ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՑԱՆԿ	322
ԱՆՁՆԱՆՈՒՆՆԵՐ	329
ՏԵՂԱՆՈՒՆՆԵՐ	334
SUMMARY	339
الخلاصة	

THE NATIONAL ACADEMY OF SCIENCES OF THE REPUBLIC OF ARMENIA
INSTITUTE OF HISTORY

ANI AVETIS FISHENKJIAN

THE HISTORY OF
ARMENIAN COMMUNITY IN SYRIA
(1946-1970) YEARS

НАЦИОНАЛЬНАЯ АКАДЕМИЯ НАУК РЕСПУБЛИКА АРМЕНИЯ
ИНСТИТУТ ИСТОРИИ

АНИ АВИТИСОВНА ФИШЕНКЧЯН

ИСТОРИЯ АРМЯНСКОЙ
ОБЩИНЫ В СИРИИ
(1946-1970 гг.)

Ձեռագրում եւ էջադրում՝ **ՄԱՐՏԻՐՈՍ ՏՕԼՄԱՃԵԱՆԻ**
Շապիկի ձեռագրում՝ **ՄԱՐՏԻՐՈՍ ՏՕԼՄԱՃԵԱՆԻ**
Համակարգչային շարուածք՝ **ԱՆԻ ՖԻՇԵՆԿՉԻԱՆԻ**
Չափ՝ 24 x 17 սմ. - Տպագրական մամուլ՝ 43 - 344 էջ
Տպաքանակ՝ 200 օրինակ

ISBN 978-9939-0-2676-3

ԱՍՈՂԻԿ

Տպագրված է «ԱՍՈՂԻԿ» հրատարակչության տպարանում:
Ք. Երևան, Սայաթ-Նովա 24, (գրասենյակ)
Ավան, Դավիթ Մալյան 45 (տպարան)
Հեռ. (374 10) 54 49 82, 62 38 63
Էլ. փոստ՝ info@asoghik.am